

1. Wim tussen de boekenkast en een wand met maskers uit deels Nepal\Tibet en Bhutan\Tibet

Groet uit Enschedistan

Een interview met beeldend kunstenaar en verzamelaar Wim Kamphuis

Interviewer Nienke Essed

Hoe kijk je als kunstenaar aan tegen kunst van anderen? En in het bijzonder als het gaat om tribale kunst. Wordt daar je werk door beïnvloed? Of herken je daar juist meer een gemeenschappelijke bron in - de bron van wat ook sjamanen voelen?

Al de eerste indruk is overweldigend, als je bij Wim Kamphuis binnenkomt. Hij leeft met en tussen kunst. We waren met onze leden bij hem op bezoek eind 2014. Geen plekje in zijn driekamer appartement is onbenut gelaten voor het tentoonstellen van beelden, maskers, bronzen potjes, sieraden en zo voort. Veel hiervan is afkomstig uit India, Nepal en Tibet, maar ook

het Afrikaanse continent is vertegenwoordigd. Daarnaast nog een uitgebreide bibliotheek, die een hele kamerwand in beslag neemt, met boeken over Tribale kunst uit zijn verzamelgebieden, maar ook dikke kunstboeken over moderne schilders als Klee, Ernst, Picasso en de Dada-groep. In de keuken nog een boekenwandje met boeken over Boeddhisme, Taoïsme, en filosofie

sche werken van o.a. Schopenhauer en Wittgenstein. Op verzoek toonde Wim ook eigen werk, waaronder een hele map met tekeningen in geometrisch gevormde figuren, ingekleurd met zachte pasteltinten. Ook nog collages, balpentekeningen van Afrikaanse maskers en ontwerpen van futuristische huizen. Wim is één van de weinige nog in leven zijnde kunstenaars die in "De

2. Vooral bronswerk uit India en beeldjes uit Birma.

Pieter Scheen” vermeld staan [1]. Het was een indrukwekkend huisbezoek.

Sindsdien stuurt hij ons regelmatig een klein email bericht vergezeld van foto's van zijn recente aanwinsten, steevast eindigend met “Groet uit Enschedistan” en ondertekend met KAMPH., zoals hij ook zijn werk signeert. Recent zochten we hem weer op om meer te horen over zijn leven, zijn werk én zijn verzameling (afb 1).

Bij binnenkomst in zijn appartement lopen we aan tegen een grote lege doos. “Ik heb net weer een zending binnen gekregen!” roept Wim. Hij vertelt dat, nu het hem wegens zijn leeftijd niet meer goed lukt om in Amsterdam galleries te bezoeken, hij veel op internet koopt. Over die aankopen wil ik natuurlijk best wat meer weten, maar allereerst ben ik benieuwd hoe het hem zelf als kunstenaar verging. Veel hoeft hij niet te vragen, hij vertelt spontaan, enthousiast, soms van de hak op de tak springend, want hij heeft veel meegemaakt.

Heb je van huis uit veel over kunst meegekregen? Waren je ouders ook in kunst geïnteresseerd, of misschien zelf kunstenaar?

Mijn ouders moesten niets van kunst hebben. Toen ik vertelde dat ik wilde schilderen zei mijn vader dat ik maar beter een vak kon leren en kunst als hobby erbij doen. Dus ging ik naar de Ambachtsschool, in opleiding voor huisschilder. Ik leerde er over de eigenschappen van verf en mengen ervan. Je had ook vakken als vrij tekenen en reclame-tekenen. Bij dat tekenen viel ik op, de leraar vond dat ik goed tekende. Die leraar kende een oud-leraar van

de Ambachtsschool, en inmiddels directeur van de AKI, mijnheer Middelhoek. Die AKI was van oorsprong de Academie voor Kunst en Industrie, en leverde vooral ontwerpers voor de Twentse textiel industrie. Ik heb er maar drie maanden op gezeten, daarna werd ik alsnog weggestuurd, omdat ik geen vooropleiding had; ik had geen HBS of zo. Dat overkwam Jan Cremer ook! Later werd Joop Hardy er directeur (1968-1980) en die heeft er echt een kunstenaars-opleiding van gemaakt. Maar de ideeën over wat ‘-kunst’ was veranderden heel erg en bepaald niet ten goede!

Je bent dus vooral autodidact. Na de korte tijd op de AKI, ging je je eigen weg in de kunst. Hoe heb je dat gedaan?

Op mijn 16e liep ik van huis weg en lifte ik naar Parijs. Daar kwam ik in aanraking met de “informele schilderkunst” (“art informel”) en werd ik geïnspireerd door o.a. Klee, Ernst en het Dadaïsme. Ik vond het prachtig! Daar leerde ik ook veel van toe te kijken hoe anderen werkten, en experimenteerde ik met verf en met allerlei andere materialen. De kennis van de ambachtsschool kwam dus toch nog van pas. Het was hard werken, maar dat vond ik

3. Lega-masker in magische omgeving (benen masker uit coll.auteur)

niet erg. Alleen door te werken kan je jezelf ontwikkelen, verbeteren.

En na Parijs?

Behalve een korte tijd in Amsterdam, Parijs en in Duitsland heb ik eigenlijk altijd in Enschede gewoond. In Parijs ben ik meerdere keren terug geweest, maar het was in Enschede dat ik de ruimte had om te werken. Vooral de sfeer en de stilte van het Twentse landschap heb ik weergegeven in mijn vroege (abstracte) werk. Geen uitbundige kleuren, maar juist soberheid. In die sfeer ging ik ook beeldhouwen en bewerkte toen bij voorkeur hout en steen.

In de zestiger jaren had je veel exposities in Nederland, Duitsland en Finland. Naast die beelden in hout en steen, waar je in 1965 de Gerard ter Borch prijs voor kreeg, ben je ook beelden van polyester gaan maken. Hoe kwam je op dat idee van polyester?

De kunst die ik toen maakte was surrealistisch en abstract, en dat was hier in die tijd nog niet zo gangbaar. In 1965 hebben Jan Bolink, Jan Dibbets, Wim van Oostrom en ik in Enschede de "Groep 130" opgericht, met als doel gezamenlijk met onze kunst naar buiten te treden. Met Jan Dibbets heb ik nog steeds contact, af en toe schrijf ik hem. Met die brieven heb ik zelfs in 2000 een expositie gehad. Maar goed, Jan nam uit Engeland catalogi mee, met afbeeldingen van beelden in polyester. Dat vond ik heel boeiend, zodat ik er toen ook zelf mee ben gaan experimenteren. Om dat polyester in vorm te krijgen had je mallen nodig. Het maken van die mallen was lastig. Ik gebruikte daar triplex en spaanplaat voor, maar om dat goed te vormen viel niet mee. Uiteindelijk heb ik op die manier wel een stel beelden kunnen maken. Het werden kleurige abstracte plastieken waar ik veel succes mee had. Ik heb er zelfs in 1967 een expositie mee gehad in het Stedelijk Museum, in Amsterdam. Heel vaak is vrijwel geen van die beelden

4. "Kosmose" - gemengde techniek - br 21 cm (vervaardigd rond 1990)

5. Selfie met Bön-muts, onderdeel van sjamanengewaad uit Tibet. De reliëf figuren er op zijn gesneden uit het bot van een yak-rund.

bewaard gebleven, ze zijn verdwenen of vernietigd. Een groot nadeel van dat werken met polyester was dat bij het verwerken ervan kwalijke dampen vrijkomen, even slecht als van thinner. Daar werd ik behoorlijk ziek van, waardoor ik een hele tijd uit de running ben geweest.

Hoe ben je daarna verder gegaan?

Toen ben ik weer gaan schilderen, weer landschappen. Maar nu meer magisch realistisch, surrealistisch, met astronauten, planeten, een soort maanlandschappen. Ik noemde ze "Dimensionistische landschappen", in pasteltinten, vaak leeg, maar duidelijk een geheimzinnige sfeer oproepend [2].

Met de map 'gekleurde geometrische tekeningen' op tafel vraag ik naar zijn inspiratie. Houdt die verband met zijn verzameling tribale kunst?

Niet direct. Ik heb wel schilderijen gemaakt waar ik Afrikaanse maskers

in afgebeeld heb (afb 3). Maar qua tribale cultuur ben ik vooral geraakt door het sjamanisme (afb 5). Sjamanen voelen zich binnen hun cultuur verbonden met de 'Natuur', en dan bedoel ik niet alleen de stoffelijke natuur. De woorden 'kosmos' en 'geesteswereld' benaderen dat begrip nog het meest. Die verbinding, maar ook die dreiging zie je in de tribale kunst steeds terug. Kijk ook hier om je heen, en je voelt, dat het niet alleen zomaar poppetjes en maskers zijn – ze hebben een verbinding met wat buiten onze invloedssfeer ligt. Dat voel ik ook met mijn eigen kunst. Door je in verbinding te stellen met die 'Natuur' kom je los van deze drukke berekende wereld, van de door de klok geregelde tijd. Ga ergens rustig buiten zitten en laat je niet afleiden door mobiele telefoons die piepen en bliepen. En vooral niet denken, laat het denken los! Kunst bedenken je niet, kunst ontstaat. Ik noem het wel "toevalskunst", waarmee ik bedoel, dat toeval bestaat als datgene wat je toevalt, in de zin van naar je 'toe valt'. Wat ontstaat heeft een betekenis, waar je mee verder kunt. Ik laat wel eens mijn potlood op het papier vallen en waar het terecht komt, daar ga ik verder (afb 4). De collages die ik gemaakt heb zijn een "Kosmose" van door de kosmos gestuurde gemengde technieken, vaak met organisch materiaal, zoals bloemblaadjes (afb 9). En soms met teksten op reepjes papier, mijn "Schilderdichtingen" (afb 7).

6. Koppel Yoruba-ledenpoppen, voor Tibet-deur met voorstelling van Zeeba monsterkop en twee tijgers. Beestenkop uit Sri Lanka. Brons India & Sri L

In 2009 had je een expositie in de Nieuwe Ruimte in Enschede, waar een verzameling van die "Schilderdichtingen" te zien waren. Op You-tube staan nog filmpjes waarop de afbeeldingen van die schilderij-gedicht-collages te zien zijn, terwijl jij het gedicht voordraagt.

Ja, er staan een paar filmpjes van mij op internet, zoals ook van Paul Hajenius. Maar die gedichten passen overigens ook in de traditie van het Dadaïsme. Het gaat ook om het ritme en de klank [3].

Hoe ben je er toe gekomen om Tribale Kunst te gaan verzamelen?

De Dada, maar ook Picasso en de surrealisten in Frankrijk hadden Afrikaanse beelden en maskers. Ik vond dat fascinerend! Ik kocht in die begintijd veel in Amsterdam, bij Kalpa Art van Peter de Boer en bij Rarekiek. Mijn vrouw verzamelde Wajangpoppen. Onze verzameling groeide gestaag. Helaas overleed mijn vrouw in 2007. Ik heb een tijd later ons huis verkocht en ben naar dit appartement verhuisd. Hier had ik wel minder ruimte, maar ik kon me meer kunst veroorloven. De wajangpoppen heb ik van lieverlee ingeruild voor Oosterse kunst. Ik kon daarvoor goed terecht bij Baartman,

7. "Mooi Enschede" - 'Schilderdichting' - 21 x 29 cm

8. Wand met maskers uit Nepal en Tibet

9. "Kosmose" - gemengde techniek, 45 x 30 cm, ca 2000

die een winkel in oosterse tapijten had hier in Enschede. Maar Baartman wist ook telkens weer prachtige oosterse kunstvoorwerpen op te sporen, die mij raakten door hun schoonheid, maar zeker ook door hun tribale, en dus sjamanistische achtergrond. Door zo van hem te kopen, verkreeg ik van lieverlee een hele verzameling kunstvoorwerpen uit India, Birma en Nepal, maar bijvoorbeeld ook een serie prachtige oude bronzen potten. Het was een geweldige tijd. Jammer genoeg is hij gestopt.

En in Amsterdam kocht ik tot een paar jaar geleden vaak bij galerie Kashba. Maar het reizen gaat me niet gemakkelijk meer af. Ik koop nu alles op internet.

Op internet? Durf je dat aan, zonder dat je de dingen in de handen gehad hebt?

Ik kan op een goede foto aardig inschatten wat ik mooi vind. En de bedragen voor objecten uit deze regio zijn vrijwel nooit hoog. Het is goed te doen. Van lieverlee raak je wat vertrouwd met bepaalde goede handelaren, die doorkrijgen naar welke voorwerpen en kwaliteit jouw belangstelling uitgaat. Op het laatst koop je dan

vrijwel alleen nog bij hen. Dat persoonlijke contact van vroeger was natuurlijk leuker, maar zo gaat het ook, en op deze manier kan ik blijven genieten van het verzamelen van mooie kunst.

Literatuur

- [1] Scheen, P.A – Nederlandse Beeldende Kunstenaars 1750 – 1950 Den Haag 1969 - Kamphuis, Wilhelmus Bernardus Maria ('Wim')
- [2] www.kunstnstop.nl/collectie/overzicht/?search=Wim+Kamphuis
- [3] www.youtube.com/results?search_query=Wim+Kamphuis, zoek naar 'Kamphuis schilderdichtingen', en naar 'Kamphuis Hajenius'

Biografie Wim Kamphuis – Geboren 12-09-1939 in Enschede

Opleiding : autodidact, met als Kwalificaties: schilder, tekenaar, aquarellist, lithograaf, beeldhouwer, dichter

Materialen: olieverf, aquarel, balpen, eikenhout, polyester, marmar

Stijl : magisch realistisch; surrealistisch; abstract;

Prijzen : 1965 Gerard ter Borch prijs
1967 Reisbeurs CRM

Exposities o.a.:

- 1962 Rijksmuseum Twente - Enschede
- 1963 Gemeentehuis Enschede
- 1963 Kunstpalast - Düsseldorf (Dld)
- 1964 Karl Ernst Osthaus Museum in Hagen (Dld)
- 1964 Saks Instituut - Helsinki (F)
- 1965 Galerie de Pook - Hengelo
- 1965 Hengelose Kunstzaal - Hengelo
- 1965 Gerard ter Borch prijs Beeldhouwen Prov. Overijssel
- 1966 Prinsentuin – Leeuwarden
- 1967 Beeld en Route - Groningen
- 1967 Beelden en Bouwen - Doorwerth
- 1967 Atelier 5 - Stedelijk Museum Amsterdam
- 1968 Keukenhof Lisse
- 1986 Stichting De Bank - Enschede
- 1995 1985 - 1995 10 jaar Bank
- 1997 Markt 17 - Enschede (met T. Huizing)
- 1998 De kunstcollectie... een selectie - MST Enschede
- 2000 In De Etalage Enschede: 'Berichten uit Enschedistan'
- 2007 Galerie Porfin – Lonneker
- 2009 De Nieuwe Ruimte – Enschede

10. China ca 1900. Groep deels 'aangebrande' beeldjes

11. Klapmasker Bali tussen 2 uilen Birma. Deur Tibet